

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2020/56235-3

Arkivkode: 008

Dato: 11.11.2020

Høringsuttalelse - endringer i straffeprosessloven og straffeloven (overprøving av saksstyrende avgjørelser ved anke mv.)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsforslag om endringer i straffeprosessloven og straffeloven

Bufdir har i det følgende, merknader til endringsforslaget om unntak fra kravet om dobbel straffbarhet ved mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse

Unntak fra kravet om dobbel straffbarhet ved mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse.

Bufdir støtter forslaget om å unnta mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse fra kravet om dobbel straffbarhet i straffeloven § 5. Dette vil gjøre det mulig å stille foreldre til ansvar for mishandling som er påført barn i utlandet, og kan også ha en forebyggende effekt for å unngå at barn utsettes for frihetsberøvelse og mishandling i nære relasjoner under utenlandsopphold.

Bufdir ser, i likhet med Ekspertgruppen om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje, et behov for en rettslig avklaring av hvorvidt ufrivillige utenlandsopphold kan være straffbare. Direktoratet mener det særlig bør utredes om det vil være straffbart for foreldre å sende barn til utlandet vel vitende om at barnet vil bli utsatt for fysisk avstraffelse. Tilsvarende bør det utredes om foreldre har straffansvar i tilfeller der de ikke kjente til dette på forhånd, men likevel opprettholder barnets utenlandsopphold, f.eks. på koranskole, etter å ha fått kunnskap om at barnet blir utsatt for vold.

Straffeloven § 255 om grov frihetsberøvelse bør også unntas krav om dobbel straffbarhet. Departementet foreslår å innta strl. § 254 om frihetsberøvelse i strl. § 5, men ikke strl. § 255 om grov frihetsberøvelse. Dette begrunnes heller ikke nærmere i høringsnotatet.

Hvis strl. § 254 unntas dobbel straffbarhet, så er det naturlig at strl. § 255 som er en mer alvorlig forbrytelse med en strafferamme på 10 år, også inkluderes. Denne bestemmelsen kan dessuten være særlig aktuell i saker der barn er utsatt for ufrivillige utenlandsopphold, siden den vektlegger varighet og konsekvensene av handlingen. Bufdir foreslår derfor at også strl. § 255 unntas krav om dobbel straffbarhet.

Særlig om unntak for personer som har fått tilknytning til Norge etter gjerningstidspunktet

Departementet viser til at et unntak fra dobbel straffbarhet for frihetsberøvelse og mishandling i nære relasjoner i utgangspunktet vil lede til jurisdiksjon for handlinger begått i utlandet før utlendingen hadde noen tilknytning til Norge, og at hensyn til forutberegnelighet og innrettelse, samt respekt for andre staters suverenitet, innebærer at det er problematisk å straffe i slike tilfeller. Departementet har derfor foreslått å gjøre unntak fra unntaket om dobbel straffbarhet for frihetsberøvelse og vold i nære relasjoner, for personer som har fått tilknytning til Norge etter gjerningstidspunktet jf. strl. § 5 annet ledd.

Det følger av forarbeidene at lovgiver har vurdert disse hensynene, og kommet til at denne gruppen personer skal inkluderes på visse vilkår. Det understrekes der at det skal være høy terskel for å reise påtale etter strl. § 5 på grunn av suverenitetsprinsippet og av hensyn til forutberegnelighet. Dette kommer til uttrykk direkte i bestemmelsens syvende ledd som fastslår at «Påtale etter denne paragraf reises bare når allmenne hensyn tilsier det.» Det innebærer en bred, skjønnsmessig vurdering hvor handlingens alvorlighetsgrad, gjerningspersonens tilknytning til Norge, og betydningen for norske interesser inngår.

Hensynet til å forhindre at noen skal søker tilflukt i Norge for å unndra seg straffeansvar i hjemlandet skal også vektlegges. For å kunne straffeforfølge forholdet kreves det dessuten at personen har bodd minst ett år i Norge når etterforskningen starter og at oppholdet er ment å fortsette. Personer som ikke har denne tilknytningen omfattes ikke av strl. § 5 annet ledd, og kan ikke straffeforfølges med mindre det foreligger dobbel straffbarhet jf. § 5 tredje ledd. Det er dermed grunn til å tro at muligheten til å straffeforfølge mishandling i nære relasjoner og frihetsberøvelse begått av personer som har fått tilknytning til riket etter gjerningstidspunktet kun vil bli benyttet svært unntaksvis, og at det da vil være tale om svært grove lovbrudd.

Bufdir er enig i departementets generelle innsigelser mot å straffeforfølge forhold som er begått i utlandet før en gjerningsperson får tilknytning til Norge. Vi ser imidlertid ikke begrunnelsen for hvorfor det foreslås andre vurderinger knyttet til hensynet til suverenitet og forutsigbarhet for saker om frihetsberøvelse og mishandling i nære relasjoner, enn for øvrige forhold som i dag er omfattet av strl. § 5 første ledd. Et eventuelt unntak for personer som har fått tilknytning til Norge etter gjerningstidspunktet er prinsipielt og overordnet, og bør vurderes helhetlig for strl. § 5. Vi ser ikke saklig grunn til kun å vurdere dette for saker om frihetsberøvelse og mishandling i nære relasjoner. Strafferammen tilsier heller ikke at disse straffbare forholdene er mindre alvorlige enn andre inntatte bestemmelser. Eksempelvis viser vi til at strafferammen ved grov mishandling i nære relasjoner er 15 års fengselsstraff, mens barneekteskap har en strafferamme på tre år.

Med hilsen

Anders Henriksen
avdelingsdirektør

Lars Due-Tønnessen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Tenk miljø – velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no